

**HAR BIR INSON GO'ZAL HAYOTDA YASHASHGA HAQLI***Rahimova Mohim Umarovna**Qahqadaryo viloyati Kitob tumani 43-umumiy  
o'rta ta'lim maktab amaliyotchi psixologi*

**Annotatsiya:** mazkur maqolada har bir insonning o'z hayot yo'lini mustaqil o'zi tanlashi va munosib hayot formulasini tanlashdagi muammolar hamda ularni bartaraf etish yo'llari haqida fikr va mulohazalar keltirib o'tilgan.

**Kalit so'zlar:** hayot, muammolar, maqsad, ijobiy yechim, ota-ona ko'magi, pedagogik-psixologik tavsiyalar.

Biz hammamiz Yerning odamlarimiz. Har birimiz fikrlash va his qilish, sevish va nafratlanish, ishonish va yolg'on gapirishga qodir. Agar Xudo Insonni unga hayot berib yaratgan bo'lsa, inson uning hayotining yaratuvchisiga aylandi. Qanchadan-qancha insonlar, qanchalar xilma-xil hayotlar, taqdirlar. Va insonning hayoti shunchalik qisqaki, uni iloji boricha yaxshiroq, yorqinroq, qiziqarliroq yashashingiz kerak. Agar his-tuyg'ularingizga o'zingizni berkitib qo'ysangiz-u, eng yomoni, dunyoviy shovqin-surondan voz kechib, odamlarni eshitmay, sevgi va mehrni unutib, faqat o'zingiz uchun yashayotgan bo'lsangiz, demak, siz yashab, hayotni bilmagan baxtsiz odamsiz. Siz hech qachon tinchlikka berilmasligingiz kerak. Inson buning uchun tug'ilmagan. Hayot - bu ehtiroslar va qarama-qarshiliklar o'yini. O'yinni boshqara oladigan kishi esa har doim maqsadga erishadi. Inson "kuyish" uchun tug'iladi. Ha, g'oyalar olovida yonish, boshqalarni real hayotga chorlash. Hayotdan nafratlangan odam baxtsizdir. Ozod bo'lgan va bu erkinlikni odamlarga bergan kishi go'zaldir. "Odamlar uchun yashash" shior emas, balki hamma uchun bo'lmasa ham, ko'pchilik uchun hayotning mazmuniga aylanishi kerak bo'lgan maqsaddir. "O'zingizga achinmang - bu yer yuzidagi eng mag'rur, eng go'zal hikmatdir." (M. Gorkiy) Men buyuk insonlar hayotiga qoyil qolaman. Jahon adabiyoti klassiklari, rassomlar, aktyorlar, qo'shiqchilarning nomlari nafaqat tarixga kirdi, balki Yer yuzida o'zining yorqin izini qoldirib, hayrat va topishmoq keltiradigan tushayotgan yulduz kabi o'z "izini" qoldirdi. odamlarga. V. G. Belinskiy shunday deb yozgan edi: "Buyuk odamning hayoti tomoshasi har doim go'zal manzaradir: u ruhni ko'taradi ... faollikni qo'zg'atadi". Men va mening avlodim hali oldinda. Bir oz, va biz yangi, notanish hayotga kiramiz. Albatta, har kim o'z yo'lidan boradi, lekin shuni unutmasligimiz kerakki, Yer yagona, umumiy, lekin unga g'amxo'rlik qilish butun insoniyatning tashvishidir. Har kim o'zidan boshlashi kerak. U odamlar uchun nima qildi? U yer yuzida qanday "izlar" qoldirgan? Haqiqiy odam uchun irodani aqlga bo'ysundirish qobiliyati muhimdir. Faqat shunday odamlar barcha sinovlardan o'tadi va faqat ular

Yerni qutqaradi. P. S. Makarenkoning ta'kidlashicha, "buyuk iroda - bu nafaqat nimanidir orzu qilish va unga erishish qobiliyati, balki o'zini majburlash va kerak bo'lganda nimadandir voz kechish qobiliyatidir", inson go'zal va zo'ravon yashashga intilishi kerak. Odamlarni sevish, mehribon va hamdard, mard va olijanob bo'lish, ona va Vatanni sevish. Bu haqiqatlar hamisha bardavomdir. Hammamizga buni o'rgatishgan, lekin hamma ham haqiqiy inson bo'lavermaydi. Siz hayotni qadrlay bilishingiz kerak. Har bir inson Yer yuzida bir marta yashaydi va u uchun umri uzoq bo'ladi, u har qanday noto'g'ri qarashlardan ustun turadi, uning ma'nosini tushunadi va qilgan ishlari odamlar tomonidan unutilmaydi. A.P.Chexovning so'zlarini eslamaslik mumkin emas: "Hayot bir marta beriladi va siz uni quvnoq, mazmunli, chiroyli yashashni xohlaysiz. Men ko'zga ko'ringan, mustaqil, olijanob rol o'ynashni xohlayman, men tarix yaratmoqchiman ... "Hamma shunday yashashni xohlaydi, lekin bu odamning o'ziga bog'liq. Bu dunyoda har bir kishining o'z tabiati, dunyoqarashi, hayotga munosabati turlicha bo'ladi. Insonning hayotda qanday yo'ldan borishi faqat uning o'ziga bog'liq. Maqsad har xil, lekin: - Men bu dunyoga nega keldim, kim uchun va nima uchun yashayapman?, - deb o'ziga o'zi savol bergan kishining maqsadi boshqacha bo'ladi. Oramizda shunday insonlar borki, ular hatto ertaga nima qilishini bilmaydi. Buguni-ku mayli, ertaga, indinga, bir oydan keyin, bir yildan so'ng o'zini qanday tasavvur qiladi...

- Ertaga nima bo'lishini yaratgandan o'zga hech kim bilmaydi demoqchimisiz? To'g'ri shunday! Ammo Yaratgan bizga: "Sendan harakat, mendan barakat" deb aytgani-chi? Biz bir ishni boshlashdan va oldimizga maqsad qo'yishdan qo'rqamiz. Buni tan olish kerak! Nima uchun bunday desak, bahonalar ham topiladi. Unday bo'lsa buyuk olim-u mutafakkirlarimizchi? Ular qanday qilib muvaffaqiyatga erishishdi? Qanday qilib inson ongi, tafakkurining cho'qqisiga chiqa olishdi. Kalendarni, telefonni, kompyuterni, yozuvni, kosmosni, xullas hayotimizda kerakli bo'lgan qanchadan - qancha buyuk ixtirolar biz kabi insonlarning aql-tafakkuri orqali dunyoga kelmadi-mi?

Inson shunday bir mavjudotki, imkoniyat darajalarining chek-chegarasi yo'q. Qanday qilib, - dersiz, hozirgi kunda biz uchayotgan odam haqida eshitib qolsak ham hech hayratlanmaymiz. - Ha, endi shunaqa moslama chiqibdida, deb qo'ya qolamiz. Osmon-u falakda uchayotgan, suvning ustida yurayotgan va o'ziga o'xshagan odam robot yaratayotgan, eh-heye qanchadan qancha buyuk ishlarning barini inson bajara olayapti. Hayotimizdagi barcha qulayliklar robotlar, mashinalar, ovqat pishiradigan moslama, kir yuvadigan, quritib ilib hatto kiydirib qo'yadigan mashinalar ham yo'q emas.

Albatta bunday texnikalarning barini inson o'z qo'li bilan yaratmoqda. Ha, biz ham qobiliyatlimiz, bizning qo'limizdan ham ko'p narsalar kelishi mumkin. Bizning shu kabi buyuk kashfiyotlarni yaratib qo'ygan insonlardan hecham kam joyimiz yo'q.

Biz ham ulardek ixtirolar qilib, yurtimiz kelajagiga o'z hissamizni qo'shishimiz mumkin. Lekin birinchi o'rinda insonda maqsad bo'lishi kerak, deb o'ylayman. Maqsad yo'lida tinmay izlanish va tajriba orttirish insonni buyuklikka yetaklaydi. Axir aytishadiku "Insonda bir foiz qobiliyat va to'qson to'qqiz foiz mehnat muvaffaqiyatga yetaklaydi" deb.

Lekin hamma muvaffaqiyatlar zamirida o'sha bir foiz qobiliyat yotadi. Ko'pincha, biror ishni boshlashdan avval omadsizlikka uchrashdan qo'rqamiz va uni iloji boricha ortga suramiz. Yo'q, axir hayotimizga o'zgartirishlar kiritish payti kelmadimikan! Ikkilanish va qo'rqish doimo o'zimizga dushman bo'lib qolaveradi-ku. Qo'rquvni va tinimsiz o'ylanishlarni chetga surib, tavakkal qilishni ham o'rganishimiz kerak emasmi?

Mashhur faylasuf Arastuning kitoblaridan birida: "Bir maqsad yo'lidagi qo'yilgan birinchi qadam deyarli uning yarmi bajarilganidan dalolat beradi" deb yozilgan edi. Maqsadsiz yashash - bu hayotdagi eng katta xatolardan biridir. Chunki inson bor - yo'g'i o'rtacha 70-80 yil umr ko'radi. Ushbu umrimizdan yarmi uxlash va yana ancha qismi bemaqsad o'tib ketishi juda ham ayanchli holatdir. Barchamiz niyat bilan yashaymiz, shirin orzular qilamiz va hatto o'ylaganlarimiz tushlarmizga ham kirib chiqadi. Orzu bilan yashash yaxshi, ammo uni ro'yobga chiqarmasak ne foyda. Orzu niyatlarimizni ro'yobga chiqarish uchun biz avvalo o'zimizga, aniqrog'i, o'sha niyatlarimiz amalga oshishiga ishonishimiz va maqsadlar yo'lida barcha imkoniyatlardan foydalanib, harakat qilishimiz kerak. Maqsad qat'iy bo'lsa, baribir bir kun orzuga yetishish mumkin. Lekin ba'zan ko'p narsani xohlaymiz-u istaklarimizni ro'yobga chiqarish uchun o'zimiz ham shunga yarasha intilmaymiz. Bu irodasizlik va kuchsizlik alomati deb o'ylayman. Haqiqiy kuch bilakda emas, irodada, ishonchda! Kuchli odamlar erinchoqlikni unutadi, o'zini doimo nazorat qila oladi. Har kuni kechqurun, bugun men nimalarga ulgurdim, qaysi ishlarimni bajara oldim-u qaysilari chala qoldi, deb sarhisob qiladi. So'ng ertangi kun uchun rejalar tuzadi. Bunday insonlarning avvalo yashashdan maqsadi aniq, ertangi kundan umidi katta, bir oydan, bir yildan so'ng nima ish qilishini biladi. Kuchli odam o'zining kamchiligidan tonmaydi. Men nima uchun yashayapman, degan savolni o'z-o'ziga bera oladi va shu savolga doimo javob axtaradi. Yashashdan maqsadni aniq tasavvur qiladi. Hayotning mazmunini his etadi, kuchiga kuch qo'shiladi! Har bir inson yaxshi yashashi, hayoti go'zal mazmun kasb etishi — oliy qadriyat. Ular ertaga emas, bugun yaxshi yashashni istaydi. Davlatimiz rahbari prezidentlik faoliyatining ilk kunlaridayoq xalqimizga tinch va osuda hayot kechirishi uchun yaxshi sharoit yaratib berishni maqsad qildi va mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar ana shu ezgu maqsad-muddaoga qaratildi.

Prezidentimiz qayerga bormasin, aholi bilan uchrashib, ularning xohishistaklari, qiziqishlari, duch kelayotgan muammolariga alohida e'tibor berdi, mahallama-mahalla

yurib, odamlarning dardu tashvishini eshitdi. Shu orqali odamlar qalbiga yo‘l topildi. Qahraton qishdan so‘ng chiqqan oftob nurlari butun borliqqa jon bag‘ishlagani kabi o‘ksik qalblardagi muzlar eridi. Natijada odamlarning ruhiyatida katta o‘zgarish yuz berdi. Fuqarolarning ijtimoiy faolligi ortdi, siyosiy xabardorlik darajasi ko‘tarildi.

Shu davr mobaynida nafaqat odamlarning har lahza og‘ir tegirmon toshidek yelkasida yuk bo‘lib kelgan eng katta muammosiga yechim topildi, shu bilan birga, xalq hayotidan uzilib qolgan ayrim rahbarlar xalq ichida yurishga, fuqarolar bilan yuzma-yuz uchrashib, ularning dardu tashvishi bilan yashashga o‘rgandi. Bu tufayli aholining yashash sharoitlari tubdan yaxshilandi, turmush tarzi va darajasida sezilarli ijobiy o‘zgarishlar sodir bo‘ldi. Eng muhimi, ularning kayfiyati, dunyoqarashi va hayotga munosabati o‘zgarib, ertangi kunga mustahkam ishonch paydo bo‘ldi.

#### **Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. Z.T. Nishanova "Rivojlanish psixologiyasi. Pedagogik psixologiya".
2. Xasanova.O U "Maktabgacha ta'lim pedagogikasi "
3. Ganiyeva, M. (2021). Effective Methods of TRIZ.
4. Ганиева, М. А., & Жумаева, Ш. Х. (2018). Формирование методов групповой работы с учащимися общеобразовательных школ. Вопросы науки и образования, (10 (22)), 149-151.
5. Maftuna, G. (2021). Effective ways to Use Triz (The Theory of Inventive Problem Solving) in Elementary School. Pindus Journal of Culture, Literature, and ELT, 9, 85-88.
6. Ганиева, М. (2021). ВАЖНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ “ТРИЗ” ДЛЯ РАЗВИТИЯ УЧЕНИКИ НАЧАЛЬНОГО КЛАССА. Academic research in educational sciences, 2(5), 129-133. 7. G'aniyeva, M. (2021). BOSHLANG'ICH SINIF DARSLARIDA TRIZ (IXTIROCHI MASALALARINI HAL QILISH NAZARIYASI) DASTURINI QO'LLASHNING SAMARALI USULLARI. Scientific progress, 2(5), 108-112.